Sjálfstæðismálið, ræða flutt 1941

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Ræður og greinar 1929-1964.

Askja 4-1, Örk 1

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Sjálfstatins barättan eina
fáttan: lífsbarättan fjöldanna.
Frall- fjöls matun. Sjálfsbarättan
lang. Fraldömmum haute 1918.
Fult frelsi ekki fengið. Heilt
frelsi. Bóndi má ekki einn setja hjúum
sínum reglur. Má ekki semja í
bangstat. Verður at fola at frijätan
menn hafi sama rætt af jörðinni
sum hann sjálfur.

Barättan út á við. Ekki
síður inn á við. Morgen, morgen,
nur nicht heute, sagen alle faule
Leute.

~~F~~[illegible] Sig. Eggerz.

Alþingið 1937.

Alþingi 1940. Andv. '40

Hernámið árið þess. Andvari '40

Andv. 40. 41.
Skrinaðum vettum. Ál. 1941.

~~Andv~~ Útsending Breta '41.

Herverndarsamn. við Banda.

Út hans og ekki. Enn
takat ~~undtaks~~ at ekkert hafi breyst.
Hvein [illegible]. Norður-Afríka.

Málið tekið upp '42.

Stor. 1. og 2. útsendingar.

Íslendingar útnefning í rætti landins.
Ekki rætten sem [illegible] á meginlandinum

haldinn [illegible]. Bein viðurkenning lýðveldis '44

Almenn [illegible]. Hið eina [illegible] hafna.

Stjórn. bót. haustið '42.

Fram að þessu deilt um hvort hvatar ætti að fara (í del. sjálfum) en '28 og '37 útgert. Hér eftir hvort slá ætti af. Fara hægt.

Till. Milliþm. í stjórnmálinum. Hentugralegt að taka skilnaðinn. Enda hyggilegast. Annars deilur.

Allir sammála um 17. júní '44.

En byrjað að hóta í undanhaldinu. Fyrst [illegible]. Nú [illegible] [illegible].

Undirskriftirnar '42.

Kosta. dr. Bj-Þ.

Atkvæðagreiðsla Helgafells.

Blöð Helgafellsmanna.

Frít Danmark og [illegible] Danastjórnar.

Íslendingar í Köbh.

Alþýðubl.

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Dansk [illegible].

Ummæli Sigurðar Eggerz í Vísi '41

Um hvað á að tala við Dani?

Andstaða sameiningarinnar
Norðurlanda. Ólík pólitísk aðstaða
Þjóðanna. Öll frjáls. Skiln. Svía
og Finna. Skiln. Norðmanna og Svía.

Ræða dr. Björns Þórðarsonar.

Réttarins útúrsnúning.

Þó: dr. Bj. Þ. ekki skoðun
Bandaríkjanna. Raunaleg saga.

Skoðanirnar standa
öðrum verri.

Andstaðan ríkisstjórn.

Fjallræðan.

Bandaríkin.

Norðmenn 1905

Íslendinga.

Skuldin á, þar til uppsagt
var í hálfa gátt. Fara innfyrir.

Friðarsamn. vilja Ísl.
meta þar hálf-frjálsir. Danir
Norðmanna 1814. Íslendinga 1864.
Danir gera ekki á hlut okkar af
frjálsum vilja. Stjórnarbótin viss.
Og þó. Höfuðborgin og danskan
nýjum.

Frjáls maður eða hálf-
frjáls ekki einungis eignast veitekla
heldur og húsbónda sins.

Spurs. markmið okkar
frekar þegar ófriðnum lýkur
þó ekki síðar en 17. júní '44.

Heitstrenging.

Alþingi ályktar, að ~~[stjórnarskrárnefnd]~~ milliþinganefnd sú, sem kosin var á síðasta þingi til þess að gera tillögur um breytingar á stjórnarskipunarlögum ríkisins, skuli halda áfram ~~að~~ ~~starfa~~ störfum þeim bæði til undirbúnings þeirri breytingu á stjórnskipunarlögum Íslands ~~[sem gera]~~ ályktunum þess frá 17. maí 1941, og öðrum breytingum, sem ekki verða þörf kann að vera á, en ekki verða gerðar með þeim sérstaka hætti, sem nú verða gerðar á stjórnskipunarlögum, sem nú er lagafrumvarp fyrir, ~~[illegible] komi.~~] Til laga skal nefndarmönnum svo, að þar eigi sæti tveir fulltrúar frá hverjum þeim flokki, sem Alþingi skipa nú, enda verði viðbótarfulltrúarnir tilnefndir þegar í stað ~~+ af Alþfl.~~ ~~[illegible]~~

~~x af þingflokki Alþýðufl.~~, en ~~2 af þingfl. Sósíalistafl.~~

af viðkomandi flokkum, er eigi þegar ~~hafa~~ hafa þar 2 fulltrúa.

sem kemur verði við þingsályktun 22. maí s.l. 1942 [illegible]

Sem ráðgert er í stjórnskipunarlaga frv. því sem nú liggur fyrir Alþingi, og öðrum breytingum sem þörf kann að vera á, en ekki verða gerðar með sama hætti.

annan

þeim

Alt til þessa hafa landsmenn verið sammála um, at sjálfstæðismálinu ~~[illegible]~~ yrði eigi ráðið til lykta og lýðveldi á Íslandi eigi stofnað nema með breytingu á stjórnarskránni. Nú er því ~~haldið fram, at [illegible]~~ í fyrsta skifti haldið fram af sumra hálfu, at þetta sé hægt at gera með einfaldri þingsamþykt. Þeir, sem þessu halda fram, rugla saman annars vegar því, sem gera má til bráðabirgða sem neyðarráðstöfun, og hins vegar því, sem gera þarf til at koma þessum málum í fast stjórnskipulegt horf. Ef fallist væri á þessa kenningu, sem einstakir Framsóknarmenn hafa nú haldið uppi, þá mætti með sama rétti breyta til frambúðar öðrum ákvæðum stjórnarskrárinnar, eins og t.d. kjördæmaskipuninni, með einfaldri þingsamþykt. Sú leið, sem sumir Framsóknarmenn benda nú á, ~~færði því ekki leiða~~ liggur því ekki at endanlegri lausn sjálfstæðismálsins heldur í átt upplausnar og ~~[illegible]~~ öryggisleysis.

Með ~~þessu~~ því frv., sem hér liggur fyrir, er eftir atvikum mjög greitt fyrir fullnaðarafgreiðslu sjálfstæðismálsins. Ef ekkert væri í málinu at gert nú, eins og minnihluti nefndarinnar, fulltrúar Framsóknarflokksins virðast ~~[illegible]~~ vilja, þá þarf til endanlegrar afgreiðslu þess samþykki eins alþingis, þingrof og almennar kosningar, samþykki hins nýja alþingis á frv. óbreyttu og staðfestingu handhafa konungsvaldsins. Auk þessa hafa allir verið sammála um, at áður en málinu væri endanlega til lykta ráðið skuli um það ganga þjóðaratkvæði eða um það haldinn þjóðfundur. Í stað þessara margbrotnu aðgerða er með þessu frv. lögfest, at ~~nægilegt~~ til fullnaðarafgreiðslu málsins sé nægilegt, at eitt alþingi samþykki hana ~~[illegible]~~ og hún verði síðan samþykkt við einfalda þjóðaratkvæðagreiðslu. Þarf ekki at eyða orðum at því, hve leiðin sé greiðfarari nú at því, at nú er í fyrsta sinn hið endanlega tak-

vátagert, at

manna verði álvarið í sjálvri
stjórnarskránni.

Sjálvt er rætt, at meiri-
lutin nevndarinnar helt, mikla
veldi bant at samtykkja við
fyr. um sjálva fullnaðaravgreiðslu
málsins. ~~[illegible]~~
Tegar hesin um samt veigamiklar
ástøður, sum gera at verkum,
at havt er, at ~~[illegible]~~ samtykt
skilst fyri. við mundi fløkta undan-
leypi lærum málsins. Hefði eg fátt
meginin í innan skrika kann[i] fram
eins og hesa-tímt
til, mundi slikt fyri. [lesti ilt
gildi hugsa ein ekki, at nakta
fyring ~~[illegible]~~ helti samtykt hetta
á nýggj, hetta verið støðfest í venju-
ligum lætt og lutið samtykt
fyriskipanina við almenna at-
kvøðagreiðslu. Eftir fyri. hetta, sum
nú liggur fyri, verður sam-
tykt, er við avgreiða sjálvt støð-
málið í næsta fundi og skjóta
síðan hesa
fyri ~~[illegible]~~ undir atkvøði fólkt-
ingsins. ~~[illegible]~~

Við hesum fyri. er fyri
høgt at fylgja málinum málsvand-
liga í samljóð og fátt við keyp
verið fullin, sum í uppskot-
inum fyrihugsað. [Hvørt hann
fyrstan at avgreiða málið til
fulls á næsta fundi. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ hetta kann m.a. ekki fyri,
hvørt fólkini standa einhuga
um málið. ~~og [illegible]~~
þess verður fyri at vanta, at
eitt tilvaran, sum nú er av
manna høldur gjørt til vekja
nýggjan og ífrætt um ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ verði lítið mitt fyri halla.
Einhuga fólkið aftan mikla til

[Sjálvt er sannað,

vagon bomit, sem sundratri
mistelest.

Alþingi ályktar að lýsa yfir því, með tilvísun til samþykkta frá 17. maí 1941 um sjálfstæðismálið og stjórnskipulag Íslands, að Alþingi hafi rétt til að ákveða formlega skipulag æðstu stjórnar landsins með einni samþykkt, hvenær sem það telur henta.

Milliþinganefndin í stjórnarskrármálinu starfi áfram og bætist einn fulltrúi í nefndina.